

Forskningssikkerhet

En endret geopolitisk kontekst krever økt oppmerksomhet om forskningssikkerhet i FoU-aktivitet. Stormaktrivalisering og teknologisk kappløp er en kamp om tilgang til kunnskap og teknologi. FoU-institusjoner og -miljøer må navigere i et mer komplekst internasjonalt landskap, hvor de må ta hensyn både til åpenhet og sikkerhet i forskningen.

Prosjektansvarlig organisasjon har ansvaret for forskningssikkerhet knyttet til det enkelte prosjekt. Forskningsrådet forventer at prosjektansvarlig og prosjektleder vurderer risikobildet og eventuelle tiltak for prosjekter det søkes støtte til.

Hva er forskningssikkerhet?

Forskning og innovasjon bygger på åpenhet og samarbeid. Åpenhet, akademisk frihet og samarbeid over landegrenser er grunnleggende for vitenskapelig virksomhet. Samtidig er forskningsprosjekter og institusjoner attraktive mål for enkelte aktører, for eksempel for å hente ut informasjon og teknologi for å styrke sin militære kapasitet, eller å ramme akademisk frihet ved å påvirke forskere og forskningsprosjekter.

Forskningssikkerhet er i EU-sammenheng forstått som å forutse og håndtere risiko knyttet til a) uønsket overføring av kunnskap og teknologi som kan skade vår nasjonale eller økonomiske sikkerhet, b) påvirkning på forskning og innovasjon eller c) brudd på forskningsetikk/-integritet hvor kunnskap og teknologi brukes til å underminere sentrale samfunnsverdier.

Denne definisjonen legges til grunn i anbefalingene fra Rådet for Den europeiske union som ble vedtatt i mai 2024. Her gis anbefalinger til medlemsland, forskningsfinansierer og forskningsinstitusjoner om å styrke arbeidet med forskningssikkerhet.

[EU Council Recommendation on enhancing research security \(mai 2024\)](#)

Hva betyr dette for søkere?

Institusjonell autonomi og akademisk frihet er grunnleggende prinsipper i det norske forskningssystemet. Dette betyr at det er den forskningsutførende institusjonen som har det primære ansvaret for forskningssikkerhet. Fra og med 2025 har Forskningsrådet tydeliggjort i alle utlysninger at vurdering og håndtering av forskningssikkerhet i enkeltprosjekter er en forutsetning for tildeling av støtte.

Dette innebærer at prosjektansvarlig og prosjektleder sammen må vurdere på planleggingsstadiet om det er risiko knyttet til det enkelte prosjekt. Dersom det er vurdert at det finnes risiko, er institusjonen ansvarlig for å innføre passende tiltak i prosjektet eller ved institusjonen for å håndtere eller minimere risikoen. Vurdering og håndtering av risiko i for prosjekter skal skje samsvar med søkerinstitusjonens sikkerhetsarbeid. Flere norske institusjoner har egne ressursider som beskriver anbefalte tiltak og interne kontaktpunkter for spørsmål om forsknings- og informasjonssikkerhet.

For spørsmål om vurdering og tiltak for forskningssikkerhet i enkeltprosjekter bør søkere primært ta kontakt med administrasjon eller ledelse ved egen institusjon.

Ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid

Hensynet til forskningssikkerhet er spesielt viktig i internasjonalt samarbeid. Det er avgjørende at forskningsinstitusjoner har et bevisst forhold til de verdiene de forvalter, og legger til rette for en god balanse mellom åpenhet og aktsomhet når de samhandler med andre land. I dette ligger også et ansvar for å sette seg inn i relevant lovgivning, gjøre egne risiko- og sårbarhetsvurderinger og søke råd hos relevante myndigheter ved behov.

Forskningsrådet og HK-dir har, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, utarbeidet Retningslinjer for ansvarlig

internasjonalt kunnskapssamarbeid. Retningslinjene er en nettressurs som blir oppdatert. Retningslinjene skal bygge opp under institusjonenes eget sikkerhets- og beredskapsarbeid, og være et praktisk verktøy for institusjoner, enkeltforskere og studenter. Her finnes overordnede råd for institusjonsledelse, administrasjon og fagmiljøer for å håndtere risiko og styrke sikkerheten i internasjonalt samarbeid, samt oversikter over lover og andre føringer som kunnskapssektoren må forholde seg til.

[Retningslinjer og verktøy for ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid | HK-dir](#)

Eksportkontroll

Mange land tar nå grep for å styrke forskningssikkerhet i sine nasjonale FoU-systemer. Dette skjer parallelt med at det innføres nye rutiner for eksportkontroll, for å ivareta nasjonale sikkerhetsinteresser gjennom å kontrollere eksport av forsvarsmateriell og flerbruksvarer. Eksportkontroll har i flere land blitt utvidet til å omfatte kunnskaps- og teknologioverføring. I Norge har Utenriksdepartementet foreslått å styrke regelverket for eksportkontroll og innføre lisensplikt for teknologioverføring. Det endrede regelverket kan få betydning for eksempel for teknologimiljøer, som i noen tilfeller må søke eksportlisens.

Fra januar 2025 er det opprettet et nytt direktorat med ansvar for eksportkontroll og sanksjoner som også tilbyr veiledning til kunnskapssektoren.

Spørsmål om eksportkontroll og eventuelle søknader om lisenser skal rettes til Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA).

[Direktorat for eksportkontroll og sanksjoner \(DEKSA\) - veiledningsside for akademia.](#)

Publisert 17. jan. 2025

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 27. april 2025, kl. 16.43 CEST

Viktig informasjon

Til [utlysingane med søknadsfrist 30. april](#) kl. 13.00 betener vi vakttelefonen +47 22 03 72 00 mandag 28. april og tysdag 29. april kl. 08.00–15.45 og onsdag 30. april kl. 08.00–13.00.